

METİN TÜRLERİ

**Mesut
BAYAR**

 [bizturkceogretmeniyiz](https://www.instagram.com/bizturkceogretmeniyiz)

**Duygu
AKKAYA SALMAN**

 [duyguluturkce](https://www.instagram.com/duyguluturkce)

METİN TÜRLERİ

1. Aşağıdaki metinlerden hangisi bir hikâyeden alınmıştır?

- A) Bahsettiğiniz öyküdeki kara mizah ve onun içinde yer yer beliren mizahi dil öykünün kendisiyle birlikte oluştu. Daha doğrusu öykü o üslup içinde doğdu. Bunu hesaplamam mümkün değildi.
- B) Gerçekten Suat çok aceleliydi. Aklına geleni yapar, ani hareketlerle herkesi şaşırtırdı. Erenköy'ün en ünlü sporcusu sayılırdı. Cesurdu. Ufak bir şeyden heyecana gelir, önemsiz bir sözden büyük bir kavga çıkarır, en tehlikeli işlere gözünü kırpmadan atılırdı.
- C) “İyiler Ölmez”, taşrada, bir kahvehanede bir araya gelmiş dört kader ortağının hikâyesi: Sıtkı, Civan, Fotoğrafçı Mustafa, Doktor. Yazar bu dört karakterin hikâyesini de kendi isimlerini taşıyan ara başlıklarla aktarıyor okura.
- D) Türkler o günü, o saati iyi bellediler. Bu kutsal gün, Türklerin bayramı oldu. Her yıl o gün büyük törenler yapılır. Bir parça demir ateşte kızdırılır. Bu demiri önce Türk kağanı kıskaçla tutup örse koyar, çekiçle döver.

2. Evin arka tarafındaki küçük, yemyeşil otlarla kaplı, içinde çeşitli meyve ağaçlarının bulunduğu bahçeye bir adamla karısı fidan dikeyor. Kara yağız, geniş omuzlu, iri elleri olan, siyah gözlü adam, elindeki kazmayla toprağı kazıp küçük çukurlar oluşturuyor. Kırmızı yanaklı, başı yemenili, ayağında kadınların tarlada, bağda çalışırken giydiği şalvar olan, ufak tefek, kırmızı yanaklı hanımı ise kocasını takip ediyor, açılan çukurlara birer fidan ekliyor özenle. Az ilerilerinde, bellenişmiş, buğu buğu tüten toprağın üzerine tumbul, sevimli oğlan çocuklarını oturtmuşlar. Bebecik, yumuşak toprağın üstünde, gözlerini kırışırtıra kırışırtıra kendi kendine gülücükler saçarak oynuyor.

Bu metnin olay, yer, zaman, şahıs ve varlık kadrosuyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Zaman unsuru belirtilmiştir.
- B) Yer unsuru ayrıntılarıyla betimlenmiştir.
- C) Kahramanların fiziksel özellikleri hakkında bilgi verilmiştir.
- D) Olayın kahramanı adam, adamın karısı ve çocuklarıdır.
3. Yanına yaklaştıkça insana sebepsiz bir ürkeklik veren binanın hiçbir mimariye uymayan acayip bir tarzı vardı: Çapı on iki metreyi geçmeyen bir silindir şeklinde epeyce yükseldikten sonra birdenbire daralıyor ve böylece kule gibi bir parça daha uzanarak üzeri camekânlı bir kubbeye bitiyordu. Alt tarafını kalın bir taş çember kuşak gibi sarmaktaydı ve bütün bina bu hâliyle eski bir yağ kandilini andırıyordu. Tam kapının üstündeki odanın dışarıya doğru cumba şeklinde yaptığı bir çıkıntı da bu kandilin kulpuydü.

Bu parçada hikâyenin hangi unsuruna ait ayrıntılara yer verilmiştir?

- A) Olay B) Mekân C) Kişi D) Zaman

Hikâye Edici Metinler

Hikâye (Öykü)

Yaşanmış veya yaşanması mümkün olan olayların okuyucuya haz verecek şekilde anlatıldığı kısa edebî yazılardır.

- Olay, kişi, yer ve zaman unsurlarından oluşur.
- Olay ve kişiler gerçeğe uygundur.
- Yaşanılan yer ve zaman bellidir.
- Yer betimlemeleri ile kahramanların çeşitli özelliklerine yer verilir.
- Ele alınan bir olay ya da durum serim, düğüm ve çözüm planına uygun işlenerek sonuçlandırılır.

Hikâyenin Öğeleri

Olay: Kahramanın başından geçen olay ya da durumdur.

Mekân: Hikâyede sınırlı bir mekân vardır. Olayın geçtiği mekân çok ayrıntılı anlatılmaz, kısaca tasvir edilir.

Zaman: Hikâye kısa bir zaman diliminde geçer ve geçmiş zamana göre anlatılır.

Kişi: Hikâyede az kişi vardır. Bu kişiler “tip” olarak karşımıza çıkar ve ayrıntılı bir şekilde tanıtılmaz. Hikâyede kişiler sadece olayla ilgili “çalışkanlık, titizlik, korkaklık, tembellik” gibi tek yönleriyle anlatılır. Kişiler veya tipler, belli bir olay içinde gösterilir.

HİKÂYE EDİCİ METİNLER

Roman

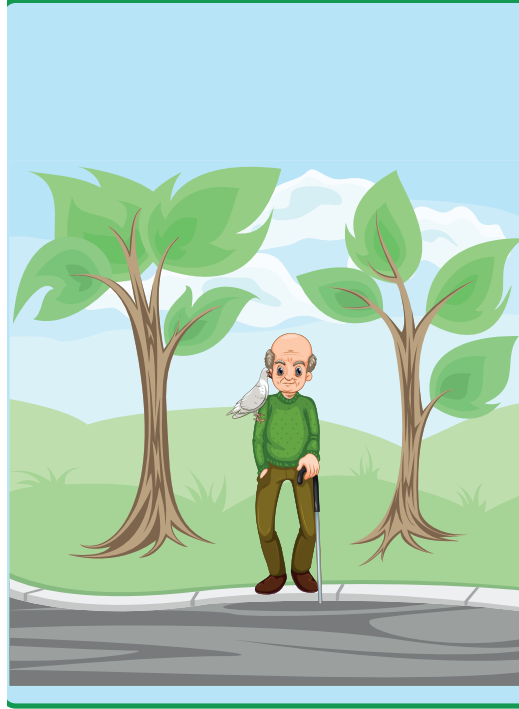
Genellikle insanların serüvenlerini, iç dünyalarını, toplumsal bir olay ya da olguyu, insan ilişkilerini ve değişik insanlık durumlarını yansıtmayı amaçlayan uzun yazı türüdür.

- Merak unsurları içerir.
- Serim, düğüm ve çözüm olmak üzere üç bölümden oluşur.
- Hem bir gerçekliğin hem de düş gücünün ürünüdür.
- Hikâyeye göre daha geniş bir pencereye sahiptir.
- Kişi ve çevre betimlemeleri ayrıntılı biçimde yapılır.

Hikâye - Roman Farkı

- Hikâye türü, romandan daha kısadır.
- Hikâyede temel öge olaydır. Romanda ise temel öge karakter yani kişidir.
- Hikâyeler olay üzerine kurulur, romanlar ise kişi üzerine kurulur.
- Hikâyede tek olay bulunmasına karşılık romanda birbirine bağlı olaylar zinciri vardır.
- Hikâyede kahramanların tanıtımında ayrıntıya girilmez, kahramanlar her yönüyle tanıtılmaz.
- Hikâyede, olayın geçtiği yer (çevre) sınırlıdır. Romanlarda olayların geçtiği çevre ayrıntılı olarak anlatılır.

4.

Bu sabah parkta, güvercinini gezdiren bir adam gördüm. Kuşun boynunda ince, deri bir tasma vardı. Tasmaya bağlı ip ise havalandığında adamın omzuna konabileceği uzunlukta idi. Az önce sudan bir nedenle tartışmış, birbirlerini kırmış ve birbirlerine küsmüş gibiydiler. Gezintiye çıkmışlardı ama barışmak için adım atmaya niyetleri yoktu sanki. Görünüşleri çok güzeldi. İnce, uzun boylu bir adamla, uçması engellenmiş ya da sınırlanmış bir güvercin. Güvercin durunca adam da durdu. Öylesine hareketsizdiler ki onları ilk böyle görseydim belediyenin parkın çeşitli yerlerine yerleştiği heykellerden biri sanabilirdim. Başını yana çevirip gökyüzüne baktı güvercin, sonra yere, sonra yine gökyüzüne. Yürümeye başlayınca adam da hareketlendi. Kuş mu adamı gezdiriyordu, adam mı kuşu; kuş mu boyundan tasmalıydı, adam mı elinden kuşa bağlıydı, belli değildi.

Aşağıdakilerden hangisi bu metnin özelliklerinden biri değildir?

- A) Serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden meydana gelmiştir.
- B) Yaşanmış ya da yaşanması mümkün bir olaya yer verilmiştir.
- C) Düşünceleri değiştirme amacı vardır.
- D) Olay, kişi, yer ve zaman unsurlarını barındırmaktadır.

5.

Delikanlı, Resan'ı kollarından tuttu. Âdeta onu zorla sürükledi. "Seni karanlığa alıştıracağım." diyordu. Yüksek bir merdivenden çıktılar, yüksek tavanlı bir salondan geçtiler. Ortadaki lambayı açtı. İki pencere arasındaki balkonun ağır perdelerini indirdi. Köşedeki bir koltuğu açık pencereye doğru çevirdi. Eleni de büyük beyin kahvesini getirmişti.

Bu parçada hikâyenin hangi unsuruna yer verilmemiştir?

- A) Olay
- B) Mekân
- C) Kişi
- D) Zaman

6.

İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî türdür. Bu tür, hem bir gerçeğin hem de düş gücünün ürünüdür. Yazar, anlattığı olayı, kişileri gerçekten olsa da bunları yeniden tanımlayarak verir.

Bu metinde özellikleri verilen metin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Roman
- B) Hikâye
- C) Masal
- D) Fabl

1. Memleketin birinde bir padişah varmış. Ötekiler gibi tacın, tahtın delisi değil, o soydan gelenlerin iyisi mi dedim iyisi imiş. Memleketi öyle bir dirlik düzenliğe kavuşturmuş, öyle bir dirlik düzenliğe kavuşturmuş ki hangi kırk haramiler, hangi kapı ardi bezirganları, ne devler top oynayabilir ne cinler cirit atabilirmiş. Herkes kendi işinde, kendi aşında; kendi toprağında, kendi taşında; ekeceğini eker, dikeceğini diker; güler yüz, tatlı dil ile gönül hoşluğu içinde yaşayıp gidermiş. Allah ona devlet üstüne devlet vermiş ama gel gelelim yerini yurdunu tutacak bir evlat vermemiş. Bu yüzden yaşı, başı ilerledikçe gamı, kasaveti de artıp gece dememiş, gündüz elememiş; yeri göğü yaradana yalvarıp yakarmış ama yer demir, gök bakırmış; duası yerini bulmamış.

Bu parça aşağıdaki metin türlerinin hangisinden alınmıştır?

- A) Destan B) Masal C) Efsane D) Hikâye

2. Ormanlar kralı aslan, hükmü altında bulunan hayvanları çok sevip kolladığından onlarla düzenli görüşmeler yapmış. Bu görüşmeler sohbet havasında geçer, derdi olanlar dertlerini ormanlar kralı aslana bizzat anlatma imkânı bulurmuş. Gel zaman git zaman bazı hayvanlar, “Nasıl olsa kral mütevazı, bizimle aracı-sız görüşüyor.” diyerek kralla görüşmeye gelirken kılık kıyafetlerine ve temizliklerine dikkat etmez olmuş. Kokarcanın kokusu ortamı boğarken şempanzelerin bitleri krala bile atlamış. Filin kaldırdığı tozları su aygırı ıslak bedeninde toplayadursun; zebralar mide gazlarını çıkarınca kral iyice çileden çıkmış.

Bu yazı aşağıdaki metin türlerinin hangisinden alınmıştır?

- A) Fabldan B) Fıkradan C) Masaldan D) Denemeden

3. Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, deve tellak iken, pire berber iken uzaklarda güzel bir köy varmış. Bu köyde tatlı, sevimli küçük bir çoban yaşarmış. Bu çoban her sabah koyunlarını alır otlatmak için götürürmüş. Günlerden bir gün koyunlarını almış, otlatmak için köyden ayrılmış. Koyunları çayır çimende gezip otlarken bizim çobanın canı çok sıkılmış. Bir türlü eğlenememiş, ne yap-sam, nasıl eğlensem diye. Aklına kendince parlak bir fikir gelmiş. Koşarak köye doğru yola çıkmış. Köy meydanına gelmiş, başlamış bağırmaya,

— İmdat dostlar yetişin, koyunlarımı kurt kaptı, yetişin, diye ortalığı ayağa kaldırmış. Köylüler de bunun üzerine, ellerine ne kaptırsa kazma, kürek koyunların yanına doğru koşmaya başlamışlar. Gelmişler bir de bakmışlar ki hiç kurt yok, bizim küçük yaramaz çobansa gülüyor onlarla eğleniyormuş. Hepsi çok kızmışlar bu duruma,

— Bir daha sakın böyle bir şey yapma, yalan söyleme. Bak hepimizi kandırdın vaktimizi aldın, demişler.

Bir masaldan alınan bu metin, masal türünün aşağıdaki özelliklerinden hangisini yansıtmamaktadır?

- A) Yer ve zaman kavramlarının belirsiz olması
B) Olağanüstü kahramanlara yer verilmesi
C) Genellikle öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipinin kullanılması
D) Tekerlemeye yer verilmesi

Masal

Olağanüstü kahramanların başlarından geçen olağanüstü olayların yer ve zaman belirtilmeden anlatıldığı yazı türüdür.

- Olağanüstülükler vardır.
- Yer ve zaman belirsizdir.
- Kalıplaşmış bir tekerleme ile başlar ve biter.
- Millî ve dini motiflere hemen hiç yer verilmez.

Fabl

İnsanlar arasında geçen olayları hayvanlar, bitkiler ya da cansız varlıklar arasında geçiyormuş gibi göstererek bu yolla insanlara ahlak ve ibret dersi vermek, örnek göstermek ya da bir düşünceye güç kazandırmak için oluşturulan yazı türüdür.

- Sonunda ders verme amacı taşıyan yazılardır.
- Genellikle hayvanlar ve bitkiler konuşturulur.
- Fabl kahramanları çoğu zaman insanlar gibi düşünür, insanlar gibi konuşur ve insanlar gibi davranır.
- Dünyanın en ünlü fabl yazarları Ezop, La Fontaine ve Beydeba'dır.

HİKÂYE EDİCİ METİNLER

Tiyatro

Tiyatro, oyuncuların bir sahne-
de, seyirciler önünde sergile-
mek amacıyla hazırladığı gös-
terilerdir.

Tiyatro metinlerine “oyun” me-
tinleri yazan kişiye oyun yazarı
ve oyunu sahnede canlandıran
kişilere “oyuncu” denir.

- ▶ Tiyatro hem göze hem kula-
ğa hitap ettiğinden etkileyi-
cilik gücü oldukça fazla olan
bir sanattır.
- ▶ Tiyatro eserlerinde kos-
tüm, makyaj, jest ve mimik-
ler oyuna gerçekçilik katar.

Destan

Milletleri derinden etkileyen ta-
rihî ve sosyal olayları anlatan,
çoğunlukla şiir şeklinde olan ede-
bî eserlerdir.

- ▶ Söyleyeni belli değildir.
- ▶ Bir ulusun özelliklerini yan-
sıtır.
- ▶ Olağan ve olağanüstü olay-
lar iç içedir.
- ▶ Kahramanlar olağanüstü
özelliklere sahip olabilir.

Efsane

Bir tabiat olayını, bir varlığın
meydana gelişini olağanüstü
ve akıl dışı açıklamalarla anla-
tan hikâyedir. Efsanenin temeli
olan olay, halkın hayalinde şe-
kil değiştirerek ağızdan ağıza,
kuşaktan kuşağa geçer.

4. **ERKEK SESİ** — (Dışarıdan) Ayşe kadın!.. Ayşe kadın! Çabuk hazırlan! Düşman neredeyse köye girmek üzere.

AYŞE KADIN — (Cephane sandıklarından birisini daha evin bodrumuna indirir.) Biraz daha işim var. Bitirir bitirmez ben de geleceğim. Siz yolunuza devam edin.

ERKEK SESİ — (Dışarıdan) Elini tez tut!.. Biz ormana doğru gidiyoruz...

AYŞE KADIN — Ben kadınım... Düşman köye girse bile bana dokunmazlar. Fakat siz erkekleri, düşman ele geçirirse parçalar. (Diye yüksek sesle dışarıya bağırır. Sonra tekrar cephane sandıklarını bodruma indirmeye devam eder.)

İKİNCİ SES — (Dışarıdan) Ayşe kadın düşman hemen tepenin ardında. Çabuk ol... Sen de bizimle gel...

Bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bir tiyatro metninden alınmıştır. B) Diyaloglara yer verilmiştir.
C) Sade ve anlaşılır bir dili vardır. D) Olağanüstülükler gözlenmektedir.

5. Kurultayın kararı üzerine Türkler Ergenekon'dan çıkmak için yol aradılar, bulamadılar. O zaman yaşlı bir demirci dedi ki: “Bu dağda bir demir madeni var. Yalın kat bir demire benzer. Demirini eritsek belki dağ bize geçit verir.” Gidip demir madenini gördüler. Dağın geniş yerine bir kat odun, bir kat kömür dizdiler. Dağın altını, üstünü, yanını, yönünü odun ve kömürle doldurdular. Yetmiş deriden, yetmiş büyük körük yapıp yetmiş yere koydular. Odun kömürü ateşleyip körüklediler. Tanrı'nın yardımıyla demir dağ kızdı, eridi, akıverdi. Bir yüklü deve çıkacak kadar yol oldu.

Bu metinde aşağıdaki yazı türlerinden hangisine özgü nitelikler ağır basmaktadır?

- A) Masal B) Roman C) Efsane D) Destan

6. Yeryüzünü sisler kapladı. Dünya korkunç bir karanlığa gömüldü. Yerin altından, ırmaklardan, denizlerden sular fışkırdı. Gökten sağanaklar boşandı. Yedi gün sonra yere bağlanan halatlar koştular, suyun seksen kulaç yükseldiği anlaşıldı. Yedi gün daha geçti. Nama en büyük oğluna evin penceresini açmasını, çevreye bakmasını söyledi. Sozun bütün yönlerine baktı. Sonra şöyle dedi: “Her şey suların altına batmış. Yalnızca dağların dorukları görünüyor.” Daha sonra Nama da baktı. O da “Gökyüzü ile sular dışında bir nesne görünmüyor.” dedi.

Bu metin aşağıdaki türlerden hangisine örnektir?

- A) Fabla B) Tiyatroya C) Efsaneye D) Öyküye

BİLGİLENDİRİCİ METİNLER

1. Ön Söz

Okuyucuya,

Bu, bir iyi niyet kitabıdır okuyucu. Kişisel ve kendine özel bir amaçtan başka bir şey gütmeyeceğini sana en başından söylüyor. Ne sana hizmet etmeyi düşündüm ne de ünlü olmayı. Böyle bir şey yapmaya gücüm yetmez.

Bu kitabı ailem ve arkadaşlarım için, onlara bir kolaylık sağlasın diye yazdım. Beni kaybettikleri zaman -ki bu da çok yakında gerçekleşecek- davranışlarım ve karakterim hakkındaki çizgileri kitap sayesinde daha canlı, daha etraflı bir şekilde görsünler.

Eğer amacım kendimi beğendirmeye çalışmak olsaydı sahte güzelliklerle çıkardım karşınıza. Oysa ben tersine, hiç hile yapmadan, bütün sadeliğimle, doğallığımla ve sıradan hâlimle görünmek istiyorum. Çünkü anlattığım kişi, benim.

(Alican hafta sonu kitap fuarına gitmiş ve fuardan Türkçe öğretmenin tavsiye ettiği kitabı almıştır. Büyük bir merakla kitabın yukarıdaki ön sözünü okumuştur.)

Verilen ön söze göre Alican'ın aldığı kitabın türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Makale B) Eleştiri C) Deneme D) Biyografi

2. Bir insanın düşüncelerini açık ve seçik olarak görebilmesi ve onlara çekidüzen verebilmesi için yazmasının büyük faydası vardır. Okullarda bundan dolayı öğrencilerin kitap okumalarına ve yazı yazmalarına büyük önem vermek gerekir. Bir piyanist nasıl başkalarının çaldıklarını dinleyerek değil, tekrar tekrar egzersiz yaparak yetişirse bir öğrenci de okuması gereken kitapları tekrar tekrar okuyarak, onları özetleyerek ve bizzat yazı yazarak düşünmesini öğrenir. Bugün okullarımızda bu eksik. Son bir ay içinde gittiğim okullardaki konuştuğum öğrencilerde bunu fark ettim. Bunu gündeme getirmek benim için çok önemli. Bana düşen budur; yetkililerin, okulların, öğretmenlerin yapması gereken ise konuya ağırlık vermeleridir.

Bu metin aşağıdaki türlerin hangisinden alınmıştır?

- A) Biyografi B) Hikâye C) Deneme D) Fıkra

3. Güler yüzün çözemeyeceği hiçbir mesele yoktur. Buzlar güneş karşısında nasıl erirse çetin meseleler de işe güler yüzle başlayan ve öylece devam eden insanların elinde çözülür. Asık surata kapanan kapılar güler yüze açılır. Bektaşî'nin hikâyesini bilir misiniz? Seksen yaşında öldüğü hâlde mezar taşına "Beş sene yaşadım!" diye yazdırmış. Bu beş sene onun hayatta hep güldüğü, neşe içinde yaşadığı, gam keder nedir bilmeden hoşça geçirdiği senelermiş. Bu nedenle hayatınızı yaşadığınız yıllar boyunca uzatabilmek için her anınızı gülerek neşe içinde geçirmeniz gerekmez mi?

Bu parçanın aşağıdaki yazı türlerinin hangisinden alındığı söylenebilir?

- A) Makaleden B) Anıdan C) Sohbetten D) Eleştiriden

Bilgilendirici
Metinler

Toplum, özellikle insanları bilim, siyaset, sanat, kültür, spor, ekonomi, yaşam gibi değişik konular üzerinde düşündürmeyi amaçlayan yazılardır.

Makale

Bir gerçeği açıklamak, bir konuda görüş ve düşünceleri ileri sürmek ya da bir tezi kanıtlarla savunmak için yazılan yazılardır. Nesnellik ön plandadır.

Fıkra

Yazarın, gündelik olayları, özel bir görüşle, kişisel bir üslupla, kanıtlanabilir duymadan yazdığı kısa, gününbirlik gazete yazıdır. Yazar anlattıklarını kanıtlamak zorunda değildir. Yazar bilimsellikten daha çok, kişisel görüşünü açıklar. Ayrıca fıkrada okuru kendisi gibi düşündürme kaygısı yoktur.

Deneme

Yazarın herhangi bir konudaki görüşlerini, kesin kurallara varmadan, kanıtlanabilir amaç gütmeyen, senli benli bir üslupla anlattığı yazılardır.

Sohbet (Söyleşi)

Yazarın, düşüncelerini okuyucu ile karşı karşıya oturup konuşmuş gibi içten bir hava içinde anlattığı yazılardır. Sohbet denemeden anlatımı yönüyle ayrılır. Denemede yazar, kendisiyle konuşur gibi, sohbette ise karşısında biri var da onunla konuşuyor gibi yazar.

Eleştiri

Sanat, edebiyat, düşünce eserlerini hem öz hem yapı yönünden açıklayan, başarılı ve başarısız, değerli ve değersiz yönlerini gösteren yazılardır.

BİLGİLENDİRİCİ METİNLER

ÖRNEK

Sevgi yalnız insana vergi olmasa da insanın gene en ulu duygusudur. Anamızı, babamızı, kardeşlerimizi, çoluk çocuğumuzu görünce içimizin titremesi, onları anarken yüreğimizin ya kaygılı bir sevinç ya sıcak bir üzüntü ile çarpması dünyamızı genişletir. Bir kendimiz için yaşamaktan, öz tasalarımızın çemberinden kurtuluruz. Bir de gönülden kimseye bağlı olmayan, kimseyi aramayan, özlemeyen bir kişi düşünün; akıllı olsun, doğru olsun, acımak nedir, isterseniz onu da bilsin, siz gene bir ürpermez misiniz? Bütün üstünlükleri o yalnızlığı ile sanki yok oluvermez mi? Doğum ile ölüm arasındaki yolu acılarla da, zevklerle de zenginleştiren hep o sevgi, kendimizden başka kimselerle iliştiğimiz olduğu duygusudur. Yoksa var olduğumuzu bile anlamaz, düşsüz bir uykudan uyanmaksızın geçer giderdik.

Bu metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Deneme B) Eleştiri
C) Biyografi D) Makale

ÇÖZÜM

Yazar parçada sevgi konusundaki duygu ve düşüncelerini senli benli bir üslupla sohbet havası içinde anlatıyor. Görüşlerini samimi bir şekilde dile getirirken kanıtlayıcı yoluna gitmiyor. Bu tür yazılara deneme denir.

Yanıt A

4. Bulunan en eski yazılı metin, altı bin yıl öncesine aittir ve Mısır'da ahşap üzerine kakılmıştır. Çin'in kuzeyinde, Urumçi'de, Avrupa'da kâğıdın ortaya çıkmasından 9 yüzyıl önce yazılmış bir elyazması var. Kâğıdın icat edilmesinden önce taş, tahta, ipek, bez, deri ve Eski Yunan'da cam üzerine yazı yazılmıştır. Roma imparatorlarına ait temel kayıtlar bronz üzerine kaydedilmiştir. Ortadoğu'da kurşun, kâğıt yerine kullanılmıştır. Fil dişi bir başka malzeme olmuştur. Yanan Konstantinopolis Kütüphanesi'nde yılan bağırsağı üzerine yazılmış eserlerden bahsedilir.

Bu metin aşağıdaki edebî türlerin hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Fıkraya B) Denemeye C) Makaleye D) Sohbeta

5. Doğrusu, ben başımdan geçen birtakım olaylar sonunda bir şiirin açıklamasız anlaşılabilceğini düşünemiyorum artık. Bu yüzden radyolarda açıklamalı şiir saatleri düzenlemenin, bir ulusun eğitiminde ya da şiir kitaplarının satışında çok yararlı sonuçlar vereceğine inanıyorum.

Bu metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Deneme B) Makale C) Anı D) Efsane

6.

“

Manyas Gölü, ortalama 3 m derinliğinde, geniş ve sığ bir tatlı su gölüdür. Koloidal kil içerdiği için suyu sürekli bulanıktır. Planktonlar ve dip canlıları açısından oldukça zengin olan göl, yaban hayatının gelişmesine imkân sağlamıştır. Manyas, Türkiye'de "Kuş Cenneti" olarak tanınan ilk alandır; bu yüzden kuşların, sulak alanların ve doğanın tanınmasına öncülük etmiştir. Göl kıyıları sazlıklarla kaplıdır.

”

Aşağıdakilerden hangisi bu yazının özelliklerinden biridir?

- A) Bilgilendirici ve öğretici olması B) Bir olay etrafında gelişmesi
C) Konuşma havası içinde yazılması D) Kişisel görüşlerin ağırlıkta olması

7. Sanatçının piyasaya yeni çıkan kitabı, folklor ve tabiatla iç içe, Kazdağı yöresinde yaşayan Yörüklerin hayatını ele alıyor. Yazar, bu eserde özellikle tabiat tasvirlerindeki şiirsel ifadelerle dikkat çekiyor. Folklor öğelerinin esere serpiştirilmesinde de başarılı bir çizgi yakalıyor.

Bu metin aşağıdaki yazı türlerinden hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Günlük B) Eleştiri
C) Biyografi D) Deneme

8. Kültür, gündelik hayatımızın temel malzemesidir. Giydiklerimiz, duyduklarımız, izlediklerimiz ve yediklerimiz; kendimizi diğerlerine nazaran nasıl gördüğümüz; yemek pişirme ve alışveriş yapma gibi gündelik faaliyetlerimizin işlevleri... Tüm bunlar kültürel çalışmaların ilgi alanıdır. Bunlar bizi var eden süreçlerdir.

Bu metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Haber Yazısı B) Tiyatro
C) Deneme D) Sohbet

1. Sevgili Milena,

Bugün kısa yazacağım, yarın yine yazarım, bugün yalnız kendim için yazıyorum, yalnız kendime bir iş görebilmiş olmak için, bana yazdıklarınızın etkisini birazcık olsun atabilmek için... Yoksa bütün gün duyacağım ağırlığını üstümdedir. Ne anlaşılabilir bir insansınız! Viyana'da yaşıyorsunuz, derdiniz başınızdan aşmış, yine de şaşmaya ve üzülmeye vakit bulabiliyorsunuz... Başkalarını, örneğin beni düşünüyor, uyuyamadığım için üzülürsünüz.

Bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Mektuplara özgü nitelikler taşımaktadır.
B) Doğal ve içten bir anlatımla kaleme alınmıştır.
C) Bir duygu ve düşünceyi paylaşmak amaçlı yazılmıştır.
D) Bilgi, deney ve gözlem sonucunda elde edilen bilgilerle oluşturulmuştur.
2. İyi dilek ifade eden sözlerle başlar. İyi dilekler ve selamlar ile bitirilir. Sağ alt köşede yazanın ismi ve imzası bulunur. Sağ üst köşeye tarih atılır. İçten bir anlatımla oluşturulur. Kişisel duygu ve düşünceleri, özel bilgileri içerdiği için özel metinler olarak kabul edilir. Yazarların birbirlerine yazdıkları örnekler yazınsal değere sahiptir.

Bu parçada sözü edilen metin türü, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mektup B) Haber yazısı C) Röportaj D) Dilekçe

3.

Nükte Sözen Ortaokulu Müdürlüğüne,

Okulunuzun 8/D sınıfının 509 numaralı öğrencisiyim. 10 Mayıs tarihinde hastalığım sebebiyle Türkçe yazılısına katılamadım. İlgili tarihte hastalığımdan dolayı hastaneden aldığım rapor ekte yer almaktadır. İlgili dersin mazeret sınavına katılmak istiyorum.

Bilgilerinize arz ederim.

16.05.2023

Cemal Mert

Cemal Mert

Merkez Mah. Üsküdar Cad.

Huzurkent Sitesi A Blok, Daire: 25

Çekmeköy / İstanbul

Bu dilekçedeki yanlışlığın giderilmesi için aşağıdakilerden hangisi yapılmalıdır?

- A) Önce isim yazılmalı, ismin altına imza atılmalıdır.
B) Kurum adından sonra virgül değil, noktalı virgül kullanılmalıdır.
C) Adres bilgisiyle tarih, imza ve ad-soyadı yer değiştirmelidir.
D) İmza, adresin hemen altında olmalıdır.

Daha çok bir konuda bilgi vermek, okuru bilgilendirmek amaçlı yazılan metinlere bildirme yazıları denir.

Mektup

Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı metinlere mektup denir.

- "Sevgili Anneciğim" gibi bir sözle başlar, iyi dilek sözleri ve selam ile biter.
- Doğal ve içten bir dille yazılır.
- Konularına göre iş mektubu, resmî mektup, aşk mektubu, asker mektubu gibi türlere ayrılır.

Dilekçe

Bir dileği bildirmek için resmî makamlara sunulan, imzalı ve adresli, pullu veya pulstuz yazılardır.

- Konu resmî bir dille ve öz olarak belirtilir. Ayrıntılara girilmez.
- Yalın ve duru bir anlatım görülür. Süslü ifadeler yer verilmez.
- Verildiği kurumun adı ve şehri metnin başına yazılır.
- İstek, kısaca ve anlaşılır bir şekilde belirtilir.
- Asıl metnin altında adres, isim ve imzaya yer verilir.

BİLGİLENDİRİCİ METİNLER

Röportaj

Gazetecilerin, yazarların gündemde olan bir kurum, bir yeri ziyaret ederek o yerin özelliklerini, oradaki insanların düşüncelerini ve kendi izlenimlerini anlatarak yazdıkları, fotoğraf-la destekledikleri yazı türüdür.

Röportajların genel özellikleri:

- İşlenen konuyla ilgili belge, bilgi ve görsellere de yer verilir.
- Özelden genele doğru gidilerek oluşturulur.
- Elde edilen bilgiler ve kişilerin sözleri değiştirilmeden olduğu gibi aktarılır.
- Birinci kişili anlatımla yazılır.
- Anlatımda diyaloglardan yararlanır.

Haber Yazısı

Eğitim, sanat, spor, sağlık gibi konularda toplum genelini ilgilendiren bir gelişmenin, olayın, bilginin topluma duyurulması amacıyla tarafsız bir şekilde yazılan güncel ve ilgi çekici yazılara haber yazısı denir.

ABD'deki bilim insanları, ıspanak yaprağının iskeletini kullanarak çalışan küçük bir kalp yapmayı başardılar. Bu da bir gün insanlarda doku yenilenmesinde önemli adımlar atılacağı anlamına geliyor.

4.

Cezve ocağa konmuşken haberimizi almış olmalı ki Gülbek Emmi de geliyor. Adı gibi güler yüzlü, 70 yaşlarında bir ağa. Hemen söze giriyor: "Öküz bitti, çift sürmek bitti. Hayvancılıkla geçiniyoruz. Öküzün yerini traktör aldı. Eskiden evlerimiz ağaçtandı, şimdi tuğla çıktı. Çatılar için eskiden ağacın kabuğundan "bedevra" yapardık. Şimdi çatılar hep sac. Yağmurda çok gürültü yapar, yazın da sıcaktan duramazsın." Kahvelerimizi bitirmiş dil ucuyla kaçamak telvesini tadarken 60'lı yaşlarında Nazmiye Hanım da sohbe katıldı.

Bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Birinci kişi ağzından yazılmıştır.
- B) Gerçeküstü bir olay kurgulanarak anlatılmıştır.
- C) Bir röportaj metninden alınmıştır.
- D) Yazar, anlatıma kişisel görüş ve duygularını da katmıştır.

5.

Devrek'in Millî Egemenlik Parkı'nda başıboş atlardan bir tanesi vatandaşlara saldırdı. Başıboş atlardan biri Millî Egemenlik Parkı'na ailesiyle birlikte piknik yapmak için gelen 8 yaşındaki kızına saldırmak üzereyken durumu fark eden anne, ata karşı koymak istedi. At, bu kez de anneye saldırdı ve onu yere çaldı. Çifte atan at, anneyi ısırıldı. Olay yerine durumu ağır olan anne için 112 Acil Servisi'nden ambulans çağrıldı. Yaralı kadın, Devrek Devlet Hastanesi aciline kaldırıldı ve burada kısa bir tedaviden sonra Zonguldak Atatürk Devlet Hastanesine sevk edildi.

Bu metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mektup
- B) Günlük
- C) Röportaj
- D) Haber yazısı

6. Aşağıdaki bilgilerden hangisi yay ayrıç içinde verilen metin türü ile ilgili değildir?

- A) Yazarların bir konudaki düşüncelerini herkesçe açık yayın organlarında ifade ettiği yazılardır. **(Dilekçe)**
- B) Birbirinden ayrı olan kişilerin duygu ve düşüncelerini paylaşmak için yazdıkları metinlerdir. **(Mektup)**
- C) İşlenen konuların belge ve fotoğraflarla desteklendiği gazete yazıdır. **(Röportaj)**
- D) Bir gelişme veya olayla ilgili olarak toplumun büyük bir kısmını ilgilendiren konularda yazılan kısa yazılardır. **(Haber yazısı)**

7. Haber yazıları ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Güncel, özgün ve herkesi ilgilendirebilen bir konuda olmalıdır.
- B) Haber kaynağı belirtilmesi de doğruluğu tartışılmaya açık olmamalıdır.
- C) Tarafli olmalı, bol bol yorum katılarak zenginleştirilmelidir.
- D) Kafada soru bırakmayacak şekilde açık bir biçimde yazılmalıdır.

8. Doğada veya toplumda meydana gelen bir olayın ve durumun halka duyurulması amacıyla hazırlanan yazılara - - - - adı verilir.

Bu metinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) röportaj
- B) haber yazıları
- C) mektup
- D) dilekçe

1. Her taraf duman içindeydi ve heyecan her yere hâkim olmuştu. Düşmanın topçu ateşi büyük çukurlar açıyor, her tarafa şarapnel ve kurşun yağıyordu. Büyük bir şarapnel parçası tam kalbimin üzerine çarptı, sarıldım, elimi göğsüme götürdüm, kan akıyordu. Olayı Yarbay Servet Bey'den başka kimse görmemişti. Ona parmağımınla susmasını emrettim. Çünkü vurduğumun duyulması bütün cephelerde panik yaratabilirdi. Kalbimin üzerinde bulunan saat paramparça olmuştu. O gün akşama kadar birliklerin başında daha hırslı olarak çarpışmışım. Yalnız bu şarapnel vücudumla kalbimin üzerinde aylarca gitmeyen derin bir kan lekesi bırakmıştı. Aynı günün gecesi, yani 10 Ağustos günü, beni mutlak ölümden kurtaran ve parçalanan saatimi Ordu Komutanı Liman von Sanders Paşa'ya hatıra olarak verdim. Çok şaşırılmış, heyecanlanmıştı.

Bu parça aşağıdaki metin türlerinin hangisinden alınmıştır?

- A) Destan B) Hikâye C) Roman D) Anı

2. 1 Eylül...

Hayatın yeni bir günü daha... Hazan ve hüzün mevsimi... Hayatın ikindisi... Solgun zamanlar toplamı... İnceden inceye hayatımızı, zamanımızı kuşatan hüzünlü bir telaş demi. Tarifsizlik... Ayak seslerini hızlandıran, zamanı döndüren günler... Bağbozumu... Hayatı bozulacak bir bağ gibi görme zamanı... Düşen bir yapraktan dünyanın fenalığını okuma... Kaybolan yeşilliğin ve tazeliğin yerini almaya başlayan solgun güneş... Eylül, sarı günler... Yeşilin üzerine yavaş yavaş çekilen sarı... Mavinin hükmünü yavaş yavaş kaybedişi... Renkler arasındaki nöbet devir teslimi...

Bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sanatsız söyleyişlerle ve yalın bir anlatımla oluşturulmuştur.
B) Bir günlükten alınmıştır.
C) Duygular içten bir dille ve kişisel yaklaşımla yazıya dökülmüştür.
D) Yazarın yaşama bakış tarzından izler taşımaktadır.

3. Kentin bayındırlığı, yıkıntı artıkları ve duvarlarla, kalan yapılardan anlaşılıyor. İki katlı ahşap evleri yalnız Erzurum'a özgü bir mimari biçimde. Üst kat genellikle şehnişin biçiminde çıkıntılı yapılmış, alt bölümleri güzel doğramalarla süslenmiş. Yapıların bir bölümü çok sağlam ahşap, bir bölümü ise kerpiç. Kimi evlerin kapılarının önüne içerisi görünmesi için kafesler konulmuş.

Bu metinde aşağıdaki yazı türlerinden hangisine özgü nitelikler ağır basmaktadır?

- A) Gezi yazısı B) Mektup C) Biyografi D) Eleştiri

Anı (Hatıra)

Bir kimsenin kendi hayatını, yaşadığı devrede şahidi olduğu ya da duyduğu olayları edebî değer taşıyan bir dille anlattığı yazılardır.

- Yaşamakta olanı değil, yaşanmış bir konuyu anlatır.
- İnsan belleğinde iz bırakan olay ve olgulara yer verir.
- Tarihsel gerçeklerin öğrenilmesine katkı yaptığı için tarihçilere ışık tutar.
- Tanınmış, bilim, sanat ve politika adamlarının yaşamlarını çalışma ve araştırmalarını aktarır.

Günlük (Günce)

Bir kişinin tanık olduğu veya yaşadığı olayları üzerinden zaman geçmeden, sıcaklığına, yer ve tarih belirterek yazdığı yazılara günlük (günce) denir.

- Yazarın yaşamından ve düşüncelerinden izler taşır.
- İçten bir üslupla kaleme alınır.
- Yaşanan olaylarla ilgili kişisel değerlendirmeler içerir.
- Yazarların yaşamlarını araştıran araştırmacılar için belge niteliği taşır.

Gezi Yazısı

Geziliş görülen yerleri, oraların özelliklerini, oradaki insanların yaşantılarını, geleneklerini anlatan düzyazı türüne gezi yazısı denir.

- Gözlemlerden ve izlenimlerden hareketle yazılır.
- Açıklayıcı ve öyküleyici anlatımla yazılır. Betimlemeye de başvurur.
- Gezilen yerlerin gelenekleri, dilleri, kültürleri, inançları hakkında bilgiler verilir.

BİLGİLENDİRİCİ METİNLER

Biyografi

Bir kimsenin doğumundan ölümüne kadar geçirdiği belli başlı evreleri anlatan yazılara biyografi denir. Sanatçıların, sporcuların, devlet adamlarının vb. hayatları hakkında bilgi vermek için yazılır.

- Nesnel anlatımla yazılır.
- Sade ve açık bir üslupla yazılır.
- Sözü edilen kişinin hayatı, sanatı, eserleri ayrıntılı bir şekilde anlatılır.
- Bilgiler ve olaylar kronolojik sıra izlenerek anlatılır. Belgelere ve görsellere de yer verilir.
- Üçüncü kişi ağzından yazılır.
- Açıklayıcı, öyküleyici ve betimleyici anlatımdan yararlanılarak yazılır.

Otobiyografi

Bir yazarın, sanatçının veya devlet adamının kendi yaşam öyküsünü anlatmak için kaleme aldığı metin türüdür. Otobiyografi için öz yaşam öyküsü sözü de kullanılır.

- Birinci kişinin ağzından yazılır.
- Kronolojik sıra izlenir.
- Yazar kendi yaşam öyküsünü ve kendi düşüncelerini öne çıkarır.
- Yazar kendisinden söz ederken çevresinden ve yaşadığı dönemin olaylarından ve düşüncelerinden de söz eder.
- Anlatılan konuyla ilgili belge, fotoğraf ve örnek metinlere yer verilir.
- Öyküleyici ve açıklayıcı anlatımdan yararlanılarak yazılır.
- Yazar, eserleri ve eserlerinin yazılma süreçleri hakkında bilgiler verir.

4. Bir kimsenin doğumundan ölümüne kadar geçirdiği belli başlı evreleri anlatan yazılara biyografi denir. Biyografiler; sanatçıların, sporcuların, devlet adamlarının vb. hayatları hakkında bilgi vermek için yazılır.

Buna göre aşağıdaki metinlerden hangisi biyografiye örnek olarak gösterilemez?

- A) Bir çağı kapayıp bir çağı açan Fransız Devrimi'nin hemen ertesinde 1799 yılında doğup o karmaşık günleri anlatan çok sayıda roman yazan, her gün en az elli fincan kahve içen ve bir türlü kapanmayan borçlarıyla boğuşmaktan yorgun düşmüş bir yazardı Honoré de Balzac. Ama yine de kimse engel olamadı "Goriot Baba"yı, "Eugénie Grandet"yi, "Vadideki Zambak"ı yazmasına.
- B) Nikolay Vasilyeviç Gogol orta hâlli toprak sahibi bir ailenin çocuğu olarak 31 Mart 1809'da Ukrayna'da, Soroçinski köyünde dünyaya geldi. Gogol'un çocukluğu köy hayatı içinde ve yoğun Kazak kültürü etkisinde geçti. Bu hayatın etkisi, ileride yazacağı eserlere de yansdı. Gogol'un ilk ciddi ve dikkat çeken eserleri Ukrayna hayatı ve halk deyişleri ile süslü halk hikâyeleridir.
- C) Fransız ve dünya edebiyatının en yaratıcı romancılarından biri olan Jules Verne, Fransa'nın Nantes kentinde doğdu. Annesi Sophie Henriette Alotte de la Fuye, babası avukat Pierre Verne'di. Çocukluğu bir liman kenti olan Nantes'da geçen küçük Jules, gelip giden gemileri gördükçe daha çocuklukta uzak denizlere yolculuk hayalleri kurmaya başlamıştı.
- D) Roman sanatı dendiğinde akla ilk gelen kavramlardan biri de "Rus klasikleri"dir ve Dostoyevski de bu klasiklerin en büyüklerini meydana getiren kişidir. İnsan ruhunun karmaşık derinliklerine inip hayatımızı oradan aldığı ışıkla aydınlatmaya çalışan yazarın kendi hayatı da romanlarında anlattığı karakterlerden çok farklı değildir.

5. 1941 yılında Ankara'da doğdum. Sırasıyla Dumlupınar İlkokulu, Cebeci Ortaokulu ve Ankara Kız Lisesinde öğrenim gördüm. Liseden mezun olduktan sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümünde eğitim almaya başladım. İkinci sınıftan sonra bölümümüz üç uzmanlık dalına ayrılıyordu. Ben felsefe tarihi ve bilim tarihi üzerine çalışmalar yapılan "historik kürsü"nü seçtim. Bu dalda eğitimimi devam ettirebilmem için gerekli olan fen dersleri arasından, biyoloji grubundan bazı dersler aldım.

Aşağıdakilerden hangisi bu metinle aynı türden bir yazıdan alınmıştır?

- A) 1981'de Devlet Sanatçısı ünvanına layık görüldü. 1980-1983 yılları arasında İstanbul Belediye Konservatuvarı Tiyatro Bölümünde öğretim üyeliği yaptı.
- B) Akademik çalışmalarından tamamen kopmayan Murat Birsnel, ODTÜ'de Savaş Teorileri ve modelleme üzerine bir dönem ders vermiştir.
- C) 1911 yılında tiyatro eğitimi almak üzere Paris'e gittim. Bu şehirde bulunduğum yıllarda bir yandan eğitimimi tamamladım.
- D) 1959'da Ankara Büyük Sinemada üç kısımdan oluşan bir konser verir. Birkaç Anadolu turnesinden sonra Ankara Göl Tiyatrosunda çalışmaya başlar.

1. Gözlerimde parlıtısı bakır bir tasın
Kulaklarım komşuların ayak sesinde
Varsın gene bir yudum su veren olmasın
Başucumda biri bana “Su yok.” desin de

Bu dörtlükle ilgili,

- I. Yalnızlık duygusuna yer verilmiştir.
II. Mısra sonlarında ses benzerliklerinden yararlanılmıştır.
III. Mısralardaki hece sayıları eşittir.
IV. Bir durum abartılarak anlatılmıştır.

yargılarından hangisi söylenemez?

- A) I B) II C) III D) IV

2. Aslan, toprakla oynuyormuş bir gün
Bir de bakmış pençesinde fare
Aslan, aslan yürekliymiş o gün
Kıymamış canına, bırakmış yere
Boşuna gitmemiş bu iyiliği
Kimin aklına gelir
Farenin aslana iyilik edeceği

Bu şiirle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bazı mısraların sonunda ses benzerliği söz konusudur.
B) Öğüt vermek için yazılmıştır.
C) Fabldan alınmıştır.
D) Konuşurma sanatına yer verilmiştir.

3. ➤ Tüm dizelerin sonunda ses benzerliği vardır.
➤ İnsan dışındaki bir varlığa insana ait özellik yüklenmiştir.
➤ Bütün dizelerin hece sayıları eşittir.

Aşağıdaki dörtlüklerden hangisi bu özelliklerin tümünü içerir?

- A) Bir nazlı kuşa benzer
Çocuk dediğin
Ev ister ekmek ister
Öpülmek okşanmak ister
- B) Dur bahçelerin önünde geceleri
Çiçekleri kokla
Rüzgârı çek ciğerlerine
İşlesin körük gibi
- C) Ay geçti, yıl döndü unuttu beni
Üstüne adını yazdığım ağaç
Açtın dertlerini, kanattın beni
Altında türküler düzdüğüm ağaç
- D) Havalar güzel gidiyor
Sen de çiçek açtın erkenden
Küçük zerdali ağacım
Aklın ermeden

4.

Günaydın tavuklar, horozlar
Artık memnunum yaşamaktan
Sabah erkenden kalktığım zaman
Siz varsınız
Gündüz işim var, arkadaşlarım
Gece yıldızlar var
Günaydın tavuklar, horozlar

Bu şiirle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İki dörtlükten oluşmaktadır.
B) Tezat sanatına yer verilmiştir.
C) Dizelerdeki hece sayıları farklıdır.
D) Ana duygusu “yaşama sevinci”dir.

Şiir

Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimine “şiir” denir.

- Şiirin her bir satırına “dize (mısra)” denir.

Boşlukta dönen yıldız (Dize)

İşil işil bölündü (Dize)

Renkli maytaplar gibi (Dize)

Çocuğun üstüne döküldü (Dize)

- Şiirin dört mısradan oluşan bölümlerine “dörtlük (kita)” denir.

Sen bir çiçeksin

Annen saksı

Azıcık hastalansan

Odalar yaslı

- Hece ölçüsüyle yazılan şiirlerde dizelerdeki hece sayısı eşittir.

Başka odamız da yok (7 hece)

Bir misafir gelirse (7 hece)

Ne çıkar, çoluk çocuk (7 hece)

Otururuz böylece (7 hece)

- Serbest ölçüyle yazılan şiirlerde dizelerdeki hece sayıları farklıdır.

Senin dudakların pembe (8 hece)

Ellerin beyaz (5 hece)

Al tut ellerimi bebek (8 hece)

Tut biraz (3 hece)

- Şiirde özlem, sevgi, yaşama sevinci gibi duygulara yer verilir.

Bayılırım şu düzenli dünyaya

Kışı yazı

Baharı güzü

Gecesi gündüzü sırayla

- Bu şiirde “beğeni” duygusuna yer verilmiştir.

- Bazı şiirlerde dize sonlarında ses benzerliği söz konusudur. Dizelerdeki ses benzerliği uyak (kafiye) ve redifle sağlanır.

Tahtanın önünde silgi

Üç dört tebeşir

Öğretmen içeri girdi

İlk ders cebir

Bu şiirin 1 ve 3. dizesinde “-i”, 2 ve 4. dizelerinde “-ir” seslerinde ses benzerliği söz konusudur.

- Şiirde söz sanatlarına (kişileştirme, benzetme, konuşurma, abartma, tezat) yer verilir.

Geceyi çok seviyorum

Çünkü bütün çocuklar

Eşit görünüyor karanlıkta

Belli olmuyor kim yoksul

Kim varlıklı

Kimin ceketi eski, kimin yeni

Geceyi çok seviyorum

Bu şiirde tezat (karşıtlık) sanatına yer verilmiştir.

- Şiirde işlenen ana duyguya “tema” denir.

Bütün iş bu gelen günde

İçim titriyor sevinçten

Biraz, biraz daha... derken

Ortalık güneşler içinde

Bu şiirin teması “yaşama sevin-ci”dir.

5.

Dökün yaprağınızı dallarım dökün
Akın yaslı yaslı sularım akın
Bükün boynunuzu bayraklar bükün
Bir alınmaz kalem vardı yıkıldı

Bir sonbahar akşamı... Sahillerdeyim
Gamlı bir heykel gibi kayalarda ben
Dağınık saçlarımdan pervasız esen
Rüzgârların elinde bir kırık neyim

Aşağıdakilerden hangisi bu şiirlerin ortak yönlerinden biri değildir?

- A) “Hüzün” duygusuna yer verilmesi
B) Benzetme yapılması
C) Kişileştirme yapılması
D) Ses benzerliklerine yer verilmesi

6.

Beyaz beyazdı bulutlar
Gölgeler buğulu, derin
Ah o hiç dinmeyen rüzgâr
Ve uykusu çiçeklerin

Bu şiirle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Dizelerdeki hece sayısı farklıdır.
B) Ahenkli bir söyleyiş söz konusudur.
C) Doğa sevgisine yer verilmiştir.
D) İnsan dışındaki varlıklara insana ait özellikler verilmiştir.

7.

Denize dönmek istiyorum
Mavi aynasında suların
Boy verip görünmek istiyorum
Denize dönmek istiyorum
Gemiler gider, aydın ufuklara gemiler gider

Bu şiirle ilgili,

- I. Özlem duygusuna yer verilmiştir.
II. Mısra tekrarlarına yer verilmiştir.
III. Mısralardaki hece sayıları farklıdır.
IV. Kişileştirme sanatından yararlanılmıştır.

yargılarından hangisi söylenemez?

- A) I B) II C) III D) IV

8.

- Abartma sanatına yer verilmiştir.
- Bütün dizelerin hece sayıları eşittir.

Aşağıdaki dördlüklerden hangisi bu özelliklerin tümünü içerir?

- A) Saçlarım tutuştu önce
Gözlerim yandı kavruldu
Bir avuç kül oluverdim
Külüm havaya savruldu
B) İşim gücüm budur benim
Gökyüzünü boyarım her sabah
Hepiniz uykudayken
Uyanır bakarsınız ki mavi
C) İşçi geliyor ağaç budamaya
O ne tavra o ne krallık
Bir omzunda balta, ötekinde ıslık
Yer değiştiriyor kuşlar dallarda
D) Oy dağlar, dağlar, dağlar
Aldı ellerine kanlı başını
Karın ortasında Erzincan ağlar
O ağlamasın da kimler ağlasın

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

1. Deneme, bir konu üzerinde yazarın kesin yargılara varmadan, kanıtlama amacı gütmeyen kişisel görüşlerini ifade ettiği yazı türüdür.

Aşağıdakilerden hangisi bu açıklamayı örneklendiren bir metindir?

- A) Gemilerde haberleşmek için bazen bayrak asma yöntemi kullanılır. Bunun için gemicilik dilinde özel anlamı olan bir bayrak gemiye asılır. Bu bayrak yoluyla diğer gemilere mesaj verilir. Örneğin, kırmızı bayrak geminin tehlikeli bir yük almakta, taşımakta ya da boşaltmakta olduğu anlamına gelir.
- B) Bazen insan zor dönemlerden geçer ve o zor dönemlerden geçerken de yanında güvenebileceği insanları görmek ister. Aslında elde hiçbir şey yokken ortaya bir eser çıkarmak da bir yazarın en zor dönemi gibidir. İşte bu dönemlerde hoşsohbet bir dostun yerini hiçbir şey tutmaz.
- C) Bilim, fen konularıyla siyasal, ekonomik ve toplumsal konuları açıklayıcı veya yorumlayıcı niteliği olan gazete veya dergi yazısına makale denir. Makalenin ülkemizde tanınması, gazetenin çıkması ve yaygınlaşmasıyla olmuştur. Çünkü makaleler, daha çok gazetelerde yayımlanmak üzere yazılır.
- D) Benim gençliğimin, daha da önceleri çocukluktan gençliğe dönüşüm yıllarımda geniş bir zamanı Beyoğlu'nda geçti. O dönemin sanata bulaşmış tüm kişileri gibi ben de bu geleneğin dışında kalamadım. O günlerde bize gizemsel gelen bir tutkuyla bağlıydık Beyoğlu'na, zamanımızın önemli bir bölümünü o caddede soluduk.

2. Aşağıdaki parçalardan hangisinin ötekilerden farklı bir yazı türünden alındığı söylenebilir?

- A) Şiddetli bir güney rüzgârı esiyor, alevleri, kıvılcımlar saçan tahta parçalarını, türbenin üzerine, onun altındaki evlerin çatılarına fırlatıyordu. İtfaiye bölüğü, güçlerini son damlasına kadar kullanıp yangını söndürmeye çalışıyordu.
- B) Sedirde oturan ihtiyarların yanına da orta yaşlı, ciddi adamlar gelip oturdu. Benden uzakta idiler. Ne konuştuklarını duymıyordum ama yüzlerinde hüznü bir şeyler vardı. Uzun uzun susuyorlardı.
- C) Kara Kaptan denizde yol alırken karşısına bir ada büyüklüğünde kaplumbağa çıkmış. Bu kaplumbağanın üzerinde çeşit çeşit ağaçların olduğu bir orman varmış. Aslanlardan kaplanlara bütün hayvanlar, ormanda huzur içinde yaşıyormuş.
- D) Koyu karanlık içinden uzaktan uzağa Şalgo Burcu'ndaki nöbetçilerin attıkları acı naralar, acı köpek ulumaları iştiliyordu. Gökte hiç yıldız yoktu. Arslan Bey, hademesinin tuttuğu billur bardaktaki yakut renkli suyu içti.

3. Geçenlerde yürüyüş yapmış, yorgun argın eve dönüyordum. Evin önüne geldiğimde halka olmuş şarkı söyleyip dans eden kadınlara rastladım. Evlenen bir arkadaşları için bir araya gelmişler. Bu şarkılar öylesine sevinç, dinçlik, enerjiyle doluydu ki nasıl oldu anlamadım, kendimi birden bu duygulara gömülmüş buldum. Yorgunluğumdan, bezginliğimden eser kalmadı. Evi-me son derece dinç, neşeli girdim. Bütün ev halkının da aynı hava içine girmiş olduğunu gördüm.

Bu metinle ilgili,

- I. Hatıra türünü örneklendirmektedir.
II. Birinci kişi ağzıyla yazılmıştır.
III. Olağanüstü bir olay anlatılmıştır.
IV. Benzetme sanatına başvurulmuştur.

yargılarından hangileri söylenemez?

- A) I ve IV
B) I ve II
C) II ve III
D) III ve IV

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

4. Aşağıdaki metinlerden hangisi yay araç içinde verilen türde yazılmamıştır?

- A) Balıkesir adı daha çok bal, balık, kesir ve hisar kelimeleri üzerinde yapılan oynamalarla izah edilmektedir. Bir rivayete göre Balıkesir'in adı eskiden Balık Hisar şeklindeymiş. Buradaki balık sözü Eski Türkçede şehir, kale veya saray anlamı taşımaktaymış. (Anı)
- B) Bir zamanlar Kafdağı'nın ardındaki bir ülkede yaşlı bir adamcağızın bir tek oğlu yaşarmış. Bu oğlan yiğit mi yitmiş. Gözü hiçbir şeyden yılmazmış. Ava çıkmayı da çok severmiş. Günlerden bir gün delikanlı balta girmemiş bir ormana avlanmaya gitmiş. (Masal)
- C) Çocukların altın ışık şeklinde gökten gönderildiğine inanan halk, içlerinden birini hakan yapmak istediler. Bugu Han en büyükleri idi. Hem de ötekilerden daha güzel, daha zeki ve daha yiğit görünüyordu. Kurtlarla arkadaştı. (Destan)
- D) Hamdune Hanım oğluna gülümseyerek baktı. Bu şımarık çocuk onun gönlüne hâkimdi. Doğduğundan beri ne isterse yaptırırdı. Yavaş yavaş içinde bir sevinç duydu. (Hikâye)

5. Hava yeryüzünün etrafını saran, içinde canlıların yaşayabileceği bir gaz karışımıdır. Yeryüzünü saran hava, kalınlığı 80 km'yi bulan atmosferi oluşturur. Atmosfer yüksekliği, deniz seviyesinden itibaren ölçülür. Havanın yoğunluğu, sıcaklığı ve basıncı, yükseltilere çıkıldıkça azalır. Bu durum, atmosfer olaylarının meydana geldiği 80 km boyunca devam eder. 80 km'lik yüksekliğe kadar hava oldukça seyrekleşir ve yoğunluğu da büyük ölçüde düşer. Eğer havanın yoğunluğu yükseklikle azalmamış olsaydı atmosfer yüksekliği 8 km kadar olacaktı. Havanın yüksekliğinin ölçülmesi doğrudan mümkün olmamakla birlikte, birtakım olayların gözlenmesi ve incelenmesi ile bu yüksekliğin 600-1.000 km civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Bu parçada, aşağıdaki edebî türlerden hangisine özgü nitelikler ağır basmaktadır?

- A) Makale B) Fıkra C) Gezi yazısı D) Deneme

6. Gözlerimiz kitabın satırlarında kayarken kişilerin serüvenleri çoğu zaman, bize bildik ve tanıdık hayatların anahtarlarını verir. Bazen kahramanlarla uzun yolculuklara çıkar, bazen üzülür, bazen de onların sevinç yumaklarındaki ip olmayı hayal ederiz. Zaman zaman alabildiğine uzun tasvirlerle kelimelerin sırlı dünyalarında keşfe çıkar, dilin o renkli ve esrarlı tadına varırız. Daha neler olacak, nasıl bitecek derken kalbimiz heyecan yelkenleriyle çoktan şişmiştir. Kitabın son sayfasını devirdiğimizde çoğunlukla kahramanın veya kimi kahramanların gönlümüzde kendilerine yer ettiklerini sezinleriz.

Bu metnin yazarının okuduğu kitabın daha çok, aşağıdaki türlerden hangisine özgü nitelikler taşıdığı söylenebilir?

- A) Anı B) Masal C) Fabl D) Öykü

7. Yusuf bir ovaya bir de önündeki toprak yığınına baktı. Dişlerini ve yumruklarını sıktı. Dudaklarını ısırıldı. Buna rağmen gözlerinden yanaklarına doğru iri damlalar yuvarlanmaya başladı. Bu yaşlar bütün manzarayı örtüvermişti. Kollarının yeni ile gözlerini sildi. Hayvanına atladı. Bir kere daha dönüp baktıktan ve ömrünün en kötü senelerinin geçtiği bu kasabaya, yumruğunu uzağıp tehdit eder gibi salladıktan sonra, atını ileriye, dağlara doğru sürdü. İçindeki bütün yıkıntılara, bütün kederlerine rağmen başını yere eğmek istemiyordu. Matemini ortaya vurmadan tek başına yüklenecek ve yeni bir hayata doğru yürüyecekti.

Bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Olay yazısından alınmıştır. B) Üçüncü kişi ağzından anlatılmıştır.
C) Kişileştirme yapılmıştır. D) Zaman belirsizdir.

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

1. Sizin için günün en iyi saati hangi saattir hiç düşündünüz mü? Şair tabiatlı olanlar, akşam saatlerini severler. Güneşin batışı insana garip bir hüzün verir. En çok kendi kendimize kaldığımız saatler, giden günün arkasından gecenin ağır ağır geldiği, daha doğrusu, gündüzlerin bizleri gecelere bıraktığı o saatlerdir... Sizin için günün hangi saati iyidir, buradan bir şey söyleyemem ama bana sorsalar saatlerin en iyisi ne akşam saatidir ne öğle saati ne de sabah saati. İnsanlar için en iyi saat, muhakkak ki şu ne zaman geldiği pek de bilinmeyen, adına "eşref saat" dedikleri saattir. Eşref saat nedir biliyor musunuz? Gündelik hayatımızdaki işlerimizin en iyi gittiği, kararlarımızın en isabetli olduğu, hükümlerimizde asla yanılmadığımız saattir o.

Türkçe öğretmeni Seda Hanım, sınıfta okuduğu bu parçanın söyleşi (sohbet) türünde olduğunu belirtmiştir.

Aşağıda verilenlerden hangisi bunun gerekçelerinden biri olamaz?

- A) Metnin akıcı ve yalın bir anlatıma sahip olması
B) Düşüncelerin bilimsel gerekçelere dayandırılarak kanıtlanmaya çalışılması
C) Yazarın okuyucuyla konuşuyormuş gibi bir üslup tercih etmesi
D) Okuyucuya bir şeyler anlatmaya çalışırken tecrübelerden, kişisel bakış açısından yararlanılması
2. Bir zamanlar deliller gibi günlük tutardım. Sonradan bunları yayımladım da. Bunlardan kimi parçalar okul kitaplarına bile alındı. Daha sonraları caydım bundan. Belki bir bıkkınlık gelmişti. Belki de gerçekleri yeterince dillendiremediğim için soğumuştum bu işten. Ama güzel şeydir günlük tutmak! İnsanı içtenliğe iteler. İteler ya kolay mıdır doğru sözlü, doğru özlü bir insan olmak? Küçüklüklerini, güçsüzlüklerini, korkularını, kinlerini, kıskançlıklarını, yani bütün kirli çamaşırlarını okurların önüne se-receksin. Hem de utanmadan, ürkmeden. Buna büyük bir yazar olmak yetmez, bilge olmak da gerekir.

Bu metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Biyografi
B) Günlük
C) Sohbet
D) Eleştiri
3. Çok eğlenceli ve renkli bir yaşamı vardır buranın. Mehtaplı gecelerde su kanalları, mandolin ve gitar sesini taşıyan gondollarla dolar. Yuvarlak kâğıt fenerlerle donanmış olan bu kayıkların köşklarinin içinde koyu muhabbetler olur. Köprülerin üstünde durup bir ağızdan şarkı söyleyenlerin sesleri işitilir. Yaşam doludur, cıvılcıdır sokaklar. İnsan sanır ki Venedik'in her bir köşesi, bir sulu boya resimle boyanmış ve boyanan her tablo, zamanın üstüne geçirilmiş bir elbisedir.

- I. Gezi yazısından alınmıştır.
II. İzlenimler aktarılmıştır.
III. Otobiyografik öğeler taşımaktadır.

Bu paragrafı ilgili yukarıda verilenlerden hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) II ve III

4.

“
(I) Can sıkıntımı gidermek ve temiz hava almak için nehir kıyısına gittim. (II) Güneş karşı dağlara iyice yaslanmış, etraf hafiften kararmaya başlamıştı. (III) Kum setlerinin üstünde bir süre oturup dinlendim. (IV) Birden, nehrin tahta köprüsünden geçen Danyar ile Cemile'yi gördüm.
”

Bu metinde numaralanmış cümlelerde hikâye unsurlarıyla ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

- A) I. cümle, bir olayı ifade etmektedir.
B) II. cümlede, zaman bildirilmektedir.
C) III. cümlede, mekân betimlenmiştir.
D) IV. cümlede, kişi belirtilmektedir.

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

5. Aşağıdakilerden hangisi bir düşünce yazısından alınmış olabilir?

- A) Fatih'e çıkınca hayale sığmaz bir eğlence yerinin kurulduğunu gördüm. Kucakta gezdirilen küçücük çocuklardan tutun da dedelere, ninelere kadar her yaşta insan, meydana doldurmuştu. Adım başında içinde darbuka, defler, zilli şakşaklar bulunan beşikli salıncaklar vardı.
- B) Çocuk küçük geyiği kovalarken ikide bir babasının önünden geçti. Dirse Han, sert yayını eline aldı. Hedefine doğru bir ok fırlattı. Ok havada vınlarak ağacın ihtiyar gövdesine saplandı. Ağaçtaki kuş, böcek ne varsa korkuyla kaçtı. Hayır ıskalamıştı Dirse Han, ok bir mermi gibi kartalın vücudunu delip geçmişti.
- C) Hepimizin bildiği gibi beyin jimnastiği dediğimiz bir olay var. Beynimizi bazı işlerle ne kadar zorlarsak gelişmesine ve genç kalmasına o kadar katkıda bulunmuş oluruz. Bunlardan en basiti bulmaca çözmek. Açıklaması verilen kelimeyi bulmak için hafızayı zorlamak, zevkli ve eğlenceli bir beyin sporudur.
- D) Bir taraftan odanın serinliği, öbür taraftan tanımadığım yüzler... Birkaç dakikadır ne ses vardı ne seda. Herkes şoktaydı, kimse ne olduğunu tam olarak anlayamamıştı. Bir ara bir şeyler diyecek oldum, sanki gizli bir el ağzımı kapadı, konuşma ma engel oldu. Duvardaki saatin tik takları, beynime inen balyozdu sanki.

6. Güneşin ilk ışıkları yeryüzüne inince uykusundan uyandı. Ilık, parlak bir güneş her tarafı aydınlatıyordu. Bulutsuz hava bembeyazdı. Bahçedeki ağaçların dallarındaki kuşlar cıvıldaşıyordu. Üstünü giyindikten sonra yavaş adımlarla bahçeye çıktı. Bir şeyler arıyormuş gibi sağına, soluna baktı. Uzun, kıvrık kirpikli, iri siyah gözlerini bahçe duvarının dibindeki çukura dikti. Uzun uzun düşündü.

Bu metindeki altı çizili ifade, hikâyenin hangi ögesidir?

- A) Kişi B) Olay C) Mekân D) Zaman

7. Fıkra (köşe yazısı) bir yazarın herhangi bir konu veya günlük olaylar hakkındaki görüşlerini ayrıntılara inmeden anlattığı, gazete ve dergilerde yayımlanan kısa fikir yazıdır.

Buna göre aşağıdaki metinlerden hangisi fıkra türüne uygun yazılmıştır?

- A) Bu bayram, dilimizin bir kelime kaybettiğine iyice inandım. "Tandır" gibi "kağrı" gibi artık yaşanan hayatta yeri kalmamış, şöyle böyle bir kelime değil zarif, ince, medeni bir kelime. Bir kelime deyip geçmeyiniz. Cemiyet hayatımızdaki birçok şikâyeti bu kelimenin yokluğuna bağlamak bile mümkündür. Haaa! Affedersiniz, deminden beri, yana yakıla hasretini çektiğim bu kelimenin ne olduğunu söylemedim değil mi? Teşekkür!
- B) Bastonun ucuyla kapının cam bölmesine vurdu. Bir süre bekledi. İçeride herhangi bir hareketlilik yoktu. Sabırsızlıkla cebinden bir anahtar çıkardı, deliğe soktu ve kapıyı açtı. Burası bir tamirci dükkânıydı. Etrafta araba tamiri için olmazsa olmaz çeşitli aletler bulunuyordu; bazıları duvara düzenli bir şekilde asılmış, bazıları çalışma masasının üstüne veya altına atılmıştı.
- C) Sinema, keşfedildiği ilk günden bu yana eğlendirme amaçlı bir sanat dalı olarak görülürken günümüzde artık insan hayatını ve duygularını şekillendiren bir işleve sahip olmaya başlamıştır. Sinema aracılığıyla seyirciler karakterlerle özdeşleşerek kendi hayatlarını sorgulamaya başlar. İnsan doğası gereği belirli bir topluma ait olmakla birlikte onun dışına da çıkmak ister.
- D) Türkçedeki soyadlarının dil bilim açısından ilginç birtakım yönleri vardır. Bu yönlerden biri soyadlarındaki Türkçe ögelerin oranının yüksekliğidir. Türkçe kökenli sözcüklerden seçilen, türetme ya da birleştirme yoluyla oluşturulan soyadları büyük bir toplam tutmakta hatta çoğunluğu sağlamış bulunmaktadır. Bu durum dilde özleşmenin halkça benimsendiğini gösteren önemli tanıklardan biridir. Çeşitli sanatçılarımıza ait Dağlarca, Öztürk, Çamlıbel, Asya gibi isimler bunlara örnektir.

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

1. Eleştiri yazı türünün amacı bir edebiyat veya sanat eserini her yönüyle değerlendirerek anlaşılmasını sağlamaktır.

Bu açıklamaya göre aşağıdakilerden hangisi bir eleştiriden alınmış olabilir?

- A) Yalnız yaşamının bir tek amacı vardır sanıyorum; o da daha başıboş, daha rahat yaşamak. Fakat her zaman, buna hangi yoldan varacağımızı pek bilmiyoruz. Çok kez insan dünya işlerini bıraktığını sanır oysaki bu işlerin yolunu değiştirmekten başka bir şey yapmamıştır. Bir aileyi yönetmek, bir devleti yönetmekten hiç de kolay değildir.
- B) Bugünkü bilgisayarların atası sayılan ve büyüklüğü bir odayı kaplayan ilk bilgisayarın 1960'lı yıllarda ülkemize gelmesiyle dilimiz "elektronikbeyin" sözüyle tanışmıştı. Kişisel bilgisayarlar yaygınlaşana dek dilimize bilgisayarlarla ilgili pek fazla söz girmedi. Ancak kişisel bilgisayarlar, genel ağ, cep telefonları yaygınlaştıktan sonra çok fazla terimle, sözle karşı karşıya kaldık. Başlangıçta disk, disket, monitör, klavye gibi birkaç sözle sınırlı olan etkilenme, bilişim teknolojisinin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla arttı. Donanım ve çeşitli yazılımlarla ilgili terimler de dilimize girdi.
- C) Asık suratlı insanlardan hoşlanırsınız, desem tabii bana gülersiniz. Zaten ben de biraz gülmeniz için söze böyle başladım. Güteryüze ve gülmeye dair olan bu konuşmayı asık suratla dinlemenizi istemem elbette. Konuşurken söze başladığınız sırada karşınızdakinin kaşlarını çattığını, asık bir suratla sizi dinlediğini görürseniz konuşmak hevesiniz kırılır. Lafı kısa kesip bu tatsız sohbeti bir an önce bitirmeye bakarsınız.
- D) Yazarın "Hayaller ve Harfler" isimli kitabı Türk edebiyatından 27 yazarın, biyografi ve eserlerini içeren, çok emek verilerek hazırlanmış kapsamlı bir çalışma. Yazınsal anlamda ufuk açıcı okumaların da sakınılmadan paylaşıldığı bir kitap. Özenli dil, akıcı anlatımı, doyurucu içeriğiyle okurların da beğenisini kazanacağını düşündüğümüz kitap raflardaki yerini aldı.

2. Şehirde Picasso Müzesi de dâhil olmak üzere pek çok müze de var. Biz hiçbirine gitmedik. Malaga'da günlerimizi daha çok deniz kenarında, eski şehir civarında geçirdik; bir haftalığına da olsa turist gibi değil İspanyollar gibi yaşadık. Hatta kaldığımız evden plaja doğru giderken her gün önünden geçtiğimiz, çok güzel sokakların hiç fotoğrafını çekmemişim. Kendimi aşırı yerel gibi hissettim herhâlde, nasılsa buradayız çekeriz diye diye geçmiş gitmiş günler, elimde hiç fotoğraf yok. Pişman oldum şimdi.

Bu metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Günlük B) Gezi yazısı C) Mektup D) Haber yazısı

3. Türkçede "ı" ve "i" harfleri ayrı ses değerlerine sahiptir. Oysa İngilizcede "i" harfi bulunmamaktadır. Küçük olarak İngilizcede "i" biçiminde yazılan harf, büyük olarak "ı" biçiminde yazılır. Harfin büyük yazılışında noktanın kullanılmaması geleneği çok eskidir. Aslında bu harf, Eski Sami, Grek, Eski Slav yazılarında küçük harf olarak da noktasız yazılırdı. Daha sonraları, el yazısında bu harfin söz içinde ve sonunda bitişik yazılışında yaşanan karışıklıklar yüzünden, harfi ayırt etmek amacıyla üzerine nokta konulmaya başlandı. Ancak söz başında harfin yazılışında herhangi bir karışıklık yaşanmadığı için nokta kullanılmadı. Latin yazısında "i" harfinin söz başında yazılış ile söz içinde ve söz sonunda yazılış arasında farklılık ortaya çıktı. Şu hâlde Batı dillerinde alfabe "ı/i" ayrımı yoktur. Tek bir harfin, söz başında ve söz içinde farklı yazılış biçimleri söz konusudur. Yukarıda da değindiğimiz gibi, dilimizde ise "ı" ve "i" birer ayrı harftir; ayrı ayrı sesleri karşılar. Bu nedenle, Batı'da "internet" şeklinde yazılan sözcük "internet" şeklinde yazılmalıdır.

Yazılma amacı, dil ve anlatım özellikleri, düşünceleri işleme şekli, yazarın tutumu açısından incelendiğinde bu metnin türü için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Denemeden alınmıştır. B) Makaleden alınmıştır.
C) Eleştiriden alınmıştır. D) Fıkradan alınmıştır.

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTİ

4. Tarsus'ta doğan ve çocukluğunun büyük bir kısmını burada geçiren Manuş Baba, babasının mevsimlik işçiliğinden dolayı 1996 yılının bahar aylarında ailesiyle birlikte Antalya'ya yerleşti. İlkokul ve ortaokul eğitimini Barbaros İlköğretim Okulunda, lise eğitimini Antalya Gazi Lisesinde tamamladı. Lise yıllarında babasının kendisine aldığı gitarla müziğe ilk adımını atan Manuş; gitar, şan ve müzik eğitimi aldığı derslerden sonra 2010 yılında Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümünü kazandı. O dönemlerde kendi beste kayıtlarını sosyal ağlarda paylaşarak ismini duyurdu.

Bu metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Biyografi
B) Hikâye
C) Anı
D) Otobiyografi

5. Sahranın kuzeyinde Ubari (Awbari) Kum Denizi'ndeyiz. Rehberimiz bu sahra hakkında bizleri bilgilendiriyor. Efsaneye göre, Okeanos'un kızı Klymene ile Apollon'un oğlu Phaethon güneşin arabasını sürerken kontrolü kaybedince uçsuz bucaksız toprakların yanmasına ve çöllerin oluşmasına sebep olur. Sahra'da nem oranı %40 iken, Libya çöllerinde nem oranı %18. Bedeviler, seyyahlar, sömürge memurları orada insanın bir şey içmeden 19 saat yaşayabileceğini söylerler. Fakat biz tedarikliyiz. Bu koca sahrayı ve buradaki tarihî kalıntıları görmek için yanımıza içeceğimizi de aldık yiyeceğimizi de.

Bu metin aşağıdaki edebî türlerin hangisinden alınmıştır?

- A) Efsaneden
B) Gezi yazısından
C) Hikâyeden
D) Haber yazısından

6. Bir ikilidir ağlamak ve gülmek. Ağlamak, sanılanın aksine çaresizlik, zayıflık, güçsüzlük demek değildir bence. Gariptir belki... Ama ben ne zaman ağlayan birini görsem içim gerçekten acısa dahi bir miktar da sevinirim. Çünkü üzölmeyi becerebilen bir kişi, sevmeyi de bir o kadar iyi becerebilir. Çünkü ağlayabilen bir insan, gülmenin o mükemmel kıymetini belki de daha iyi anlayabilir. Bilirim ki ağlayan bir kişinin kalbi henüz nasır tutmamıştır. Yüreği katılaşmamış, duyguları bitmemiştir. Hani derler ya "Kalp ağlamazsa göz yaşı da akmaz." İşte böyle bir şey... Sevindiğinizde, mutluluktan uçacak olduğunuzda nasıl kahkahalar atarsınız ya! Üzöldüğünüzde de dökölen gözyaşları bir o kadar değerlidir. Sinirli ve kibirli olduğumuzda, öfke ve intikam duygusu ile dolacağımıza, kalbimizi nasırlaştıracağımıza, ağlamak belki de en iyisidir. Belki hakikati değiştirmez ama... Kalbinizin doğru ateşi bularak yumuşamasına vesile olur. Ağlayan bir kişi gördüğünüzde, samimi birkaç söz, birkaç dokunuş ya da uzatılan bir mendil ona yapılacak en büyük destektir. Bunlar, bin türlü sözcük, davranıştan belki de daha önemli, daha kıymetlidir. Bence ağlamak insanın insan olmasının gerektirdiklerinden biridir. Ağlamakla gülmek olmazsa olmaz bir ikilidir. Tıpkı evrende bulunan diğer zıtlıklar gibi...

Yukarıdaki metinde,

- Serbest bir anlatım benimsenmiştir.
➤ Geniş bir bakış açısı ile zengin bir birikim sezilmektedir.
➤ Yazarın kendi kendisiyle konuşuyormuş gibi bir üslubu vardır.
➤ İçten, öznel bir anlatım söz konusudur.

Buna göre, yukarıdaki metnin türü aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Makale
B) Eleştiri (Tenkit)
C) Deneme
D) Fıkra (Köşe yazısı)

1.

İnsan dışındaki canlı ve cansız varlıklara insan özelliği verilerek başlarından geçen olayların insanlara ibret dersi verecek şekilde anlatıldığı kısa yazılara **fabl** denir.

Bir düşünce, duygu veya dileğin iletilmesi amacıyla yazılan yazılara **mektup** denir.

Herhangi bir konuda bilgi vermek veya bir gerçeği savunmak için yazılan yazılara **makale** denir.

Olağanüstü olaylarla süslü, olağanüstü kişilerin başından geçen, zaman ve yer kavramları belirli olmayan hayalî olayların anlatıldığı yazılara **masal** denir.

Aşağıdakilerden hangisi şekilde tanımları verilen metin türlerinden herhangi birine örnek gösterilemez?

A) Sevgili Leylacığım,

Öylesine güzel dağlarda, dağ köylerinde, kahvelerde, lokantalarda dolaşyoruz ki... Günde birkaç kez İtalya'dayız. Çok sıcak var. Dağ köylerinde olağanüstü güzel dar sokaklar ve kahveler, köşeler, evler, yaşlı insanlar var. Gözü ve kulağı rahatsız eden hiçbir şey yok. Çok sayıda turistten başka. Onlar da genellikle sessiz insanlar. Ayrıca yazacağım. Hepinizi öperim.

B) Birkaç oduncu birleşmişler, bir çamı kesiyorlarmış. Önce ağacı rahat yarmak için ağacın dallarından birkaç takoz yaptıkları için işleri kolay gidiyormuş. Çam bakmış bakmış: "Baltaya kızmıyorum, elbette keser beni ama benden doğan şu takozlar yok mu, asıl onlarınki gücüne gidiyor!" demiş.

C) Tıpla ilgili olarak MÖ 1900-1200 yılları arasına ait sekiz papirüs vardır. Tıp alanında en çok ilgiyi, MÖ 1550 yılı dolayına tarihlenen Ebers Papirüsü çekmektedir. Ebers Papirüsü adını taşıyan tomar, tıbbi papirüslerin en uzununu ve eczacılık yönünden en zenginidir. 800'ü aşkın reçete; 700 kadar hayvansal, bitkisel ve madensel ilaç içeren bu papirüste tedavi ile birlikte başvurulacak ilaçların hazırlanma biçimleri ve kullanış şekilleri de yer alır.

D) 23 Şubat sabahı yağmur daha da kuvvetli, hava da inanılmaz derece soğuktu. Yün kazak, üstüne de kalın bir manto giymeme ve boynumu lila rengi atkıyla örtmeme rağmen üniversiteye gidene kadar içim titredi. Üstelik şapka da takmış, şemsiyemin altına sığınmışım. Odama girer girmez rektörün sekreteri arayıp acele gelmem gerektiğini bildirdi. Tarihi binadaki geniş koridordan geçip özel kalem bölümüne girdim.

2. Bilmem, siz de kütüphanelere gidip eski gazeteleri karıştırmaktan hoşlanırsınız? Ben vakit buldukça tozlanmış, yaprakları zor çevrilen o gazeteleri okumaktan büyük tat alırım. Sayfaları çevirdikçe geçmişe bir yolculuk yaparım. Neler yoktur ki o sayfalarda! Bugün dünyadan göçüp gitmiş insanlarla ilgili haberler, fotoğraflar... Bugün çoktan unutulmuş kimi olaylar... Sizi gülümseten fiyatlar... Bazen bakıyorsunuz bir sorun yıllar önce de tartışılmış. Önemli kişiler o konuda yazmışlar. Okudukça hayrete düşüyorsunuz. Sizin de benim gibi bunaldığınız anlar olmuyor mu? Oluyorsa hemen gazete koleksiyonlarına gidin. Bana çok iyi geliyor, inanın, siz de rahatlayacaksınız. Günün kasvetini anılara sığınarak atacaksınız.

Bu metin aşağıdakilerden hangisine özgü nitelikler taşımaktadır?

A) Makaleye

B) Sohbet

C) Fıkra

D) Anıya

3. Aşağıdaki metinlerden hangisinin türü yay araç içinde yanlış verilmiştir?

- A) Bir gün okula Hasan Kavruk isminde bir Bakanlık Müfettişi geldi. Bütün okulu ve hâliyle resim atölyesini gezdiler. Atölye, benim füzen kalemle yapmış olduğum resimlerle doluydu. (Füzen kalem, söğüt dallarının kesilip yakılmasıyla elde edilen bir resim kalemidir.) Hasan Kavruk, resimleri kimin yaptığını öğrenmek istedi. Beni tanıştırdılar. Çok heyecanlanmışım. Hasan Kavruk da ressammış meğer! "Bu çocuğu Çapa'ya gönderin." diye tavsiyede bulundu. **(Günlük)**
- B) Kök; kara bitkilerinde bitkiyi karaya bağlayan, topraktan su ve suda çözünmüş maddelerin alınmasını sağlayan organdır. Kökün gelişimi genellikle yeryüzünün merkezine doğru olur. Bu yönelimde en etkili faktör yer çekimidir. Bazı bitkilerin kökleri su ve havada da gelişebilmektedir. Örneğin tropik bölgelerde yaşayan birçok ağacın gövdesinde hava kökleri vardır. **(Makale)**
- C) Sevgili dostum, sana uzun süredir yazamadım. Bu gece yarım ile iki arası uyudum. Yatarken camın öbür ucunda bıraktığım küçük, ufalmış Ay'ı, şimdi camın tam aksi ucunda buldum. Oysa yataktan gökyüzüne bakınca, havayı bulutlandı sanmıştım. Bu gece ilk kez algılıyorum ki bu kentte yıldız yok. Burada kaldığım bir yıl, yaşamımın en önemli dönemi oldu. İlk kez düşüncelerimi en derin uçlarına dek izleyebilme olanağı buldum. **(Mektup)**
- D) Asansör yine sekizinci kattaydı. Ne zaman acele etsem, canımı sıkamak için birilerinin böyle bir oyun oynadığını düşünürüm. Onu bekleyecek zamanım yoktu. Üç katı koşarak indim. Saatime baktım, otobüsün gelmesine en az beş dakika var. Rahat rahat yürüyerek durağa gidebilirim. **(Hikâye)**

4. Gerçekçi edebiyatı severim. Bu yaşa kadar en çok onun ürünlerini, o yolda yazılmış hikâyeleri, romanları, denemeleri, eleştirileri okudum. Bir hikâyede, bir romanda anlatılanların, gerçekte olanlara benzememesi, çok kimseler gibi benim için de büyük bir suçtur. Peri masallarından, dev masallarından çocukluğumda bile pek hoşlanmadım. Olmayacak şeyler, benzerleri görülmeyecek insanlar anlatan hikâyeler arasında beğendiklerim yoktur demeyeceğim ama onlarda da gerçeği aradım: "Bütün bunlar gene bir doğruyu söylüyor ancak yazar gerçeği bir düşünle örtmüş, kaldırım o örtüyü, arasından bakın, gerçeğin ta kendisini, çınlıçplak doğruyu bulursunuz." diye düşünürüm.

Bu metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Makale B) Söyleşi C) Deneme D) Fıkra

5. 1945 yılında Diyarbakır, Çüngüş'te Arpadere köyünde doğmuşum. Altı kardeşten üçüncüsüyüm. Daha 5 aylık bebek iken ailem Adana'ya taşınmış. Burada büyüdüm. İlkokulu bitirdikten sonra yoksulluktan okuyamadım. Berberliği öğrendim ve bir süre berberlik yaptım. 18 yaşına gelince Adana Halk Eğitim Merkezinde Türk halk müziği, nota ve şan dersleri almaya ve sahne çalışmaları yapmaya başladım. İlk plağımı 1965 yılında doldurdum. 1972 yılında söz ve müziği kendime ait olan "Biraz da Bana Gül Kader" adındaki bestemi yaptım.

Bu parçayla ilgili,

- I. Yer, zaman, olay ve kahraman unsurlarına yer verilmiştir.
II. Otobiyografi türünü örneklendirmektedir.
III. Bilgilendirici bir metindir.
IV. Söz sanatlarına başvurulmuştur.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV D) III ve IV

CEVAP ANAHTARI

12. ÜNİTE

METİN TÜRLERİ

Hikâye Edici Metinler

Test - 1	1-B	2-A	3-B	4-C	5-D	6-A
Test - 2	1-B	2-A	3-B	4-D	5-D	6-C

Bilgilendirici Metinler

Test - 3	1-C	2-D	3-C	4-C	5-A	6-A	7-B	8-C
Test - 4	1-D	2-A	3-C	4-B	5-D	6-A	7-C	8-B
Test - 5	1-D	2-A	3-A	4-D	5-C			

Şiir Bilgisi

Test - 6	1-D	2-D	3-C	4-A	5-B	6-A	7-D	8-A
----------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

ÜNİTE GELİŞTİRME TESTLERİ

Metin Türleri

Test - 7	1-B	2-C	3-D	4-A	5-A	6-D	7-C
Test - 8	1-B	2-C	3-B	4-C	5-C	6-D	7-A
Test - 9	1-D	2-B	3-B	4-A	5-B	6-C	

SÜPER TEST

Metin Türleri

Test - 10	1-D	2-B	3-A	4-C	5-B
-----------	-----	-----	-----	-----	-----

Kaynakların tamamı için bu esere ulaşabilirsiniz.

Mesut
BAYAR

Duygu
AKKAYA SALMAN

